

STALIŠČA DRUŠTVA VODARJEV SLOVENIJE

4. seja Odbora za okolje in prostor
petek, 17.4.2009, ob 9. uri
sejna soba 212/II, Šubičeva 4, Ljubljana

Na posvetu o »Stanju in perspektivah ravnanja z vodo v Sloveniji«, ki je bilo 13.6.2008 v Portorožu smo ugotovili, da pomen vodnega in obvodnega prostora (vključno z barji, močvirji in poplavnim svetom) ter poznavanje pomena podzemnih vode pri varovanju okolja in gospodarjenju s prostorom v Sloveniji ni dobro. Potrebno je boljše poznavanje ekologije vodnega in obvodnega prostora (strukture in funkcije) ter strokoven interdisciplinarni pristop. Z vodnim in obvodnim prostorom moramo premišljeno gospodariti tako zaradi zaščite okolja nasploh (zmanjševanje erozije, zaščita pred poplavami, zagotavljanje puferske vloge, ohranjanje genske banke vodnih organizmov, zagotavljanje habitatov za drstenje rib in drugih organizmov), kot zaradi produkcije obnovljivih virov hrane (pitna voda je hrana!) in rekreacijskih in estetskih potreb sodobnega človeka. Kljub njegovem velikem pomenu **se vodni in obvodni prostor krči in drugače uničuje**. Še vedno prekinjamo povezave med površinskimi in podzemnimi vodami. Trajnost vodnih količin, zanesljivost kakovosti in občutek varnosti, da imamo vodo (v tleh ali na površini) je odvisna od dobrih povezav med vodo na površini z vodo v tleh oziroma z vodo v vodonosnikih. Celovitih upravljaljskih pristopov pri upravljanju s podzemno vodo skupaj z upravljanjem površinske vode ne uveljavljamo, **saj nimamo dobrega pregleda nad rabo podzemnih virov**, kaj šele vzpostavljenih mehanizmov za trajnostno rabo in varstvo podzemnih vodnih zalog. Nič boljši nismo pri upravljanju z vodo na površini. Še vedno radi utrjujemo brežine potokov in rek ob novih nakupovalnih ali obrtno poslovnih središčih in stanovanjskih naseljih. Vsepovsod utrjujemo površine z asfaltom ali betonom, zacevljamo vodotoke ob širitvah prometnic in gradnjah parkirišč. Če pa v obvodnem prostoru želimo vzpostaviti javno rabo s pomočjo ustanovitve služnostne pravice ali vzpostavitve naravnega javnega vodnega dobra lokalne skupnosti (oziroma pri gradnji posegamo na zemljišča, ki so opredeljena kot javno dobro, vključno z naravnim vodnim javnim dobrim), srečujemo skoraj nepremostljive probleme. Največji problem predstavljajo **neurejene evidence nepremičnega premoženja in še manj evidence upravljavca posamezne nepremičnine**, ki je v zemljiški knjigi opredeljena kot javno dobro.

Na posvetu smo tudi ugotovili, da lahko s primernim postopkom izvedbe ekološke obnove degradiranih območij dosežemo dobro stanje voda in ugodno stanje habitatov in vrst tudi v območjih, ki so v trenutnem stanju povsem degradirana. Izkušnje v Angliji kažejo, da je za uspešno izvedbo ekološke obnove treba imeti jasno določene in ne previsoke cilje. **Posebno pozornost je treba posvetiti geološko-geomehanski in pedološki osnovi**. Največji problem do sedaj izvedenih ekoloških obnov je bil večinoma še vedno prevelika vsebnost hranil, ki so se stekala v vodna in obvodna območja iz okoliškega terena. Izkušnje v Sloveniji tudi kažejo, da je **za ekološke obnove namenjenih premalo denarnih sredstev** (za odkup/odškodnino za zemljišče, izvedbo del, predvsem pa za spremljanje stanja in upravljanje z območjem) in da je **osveščenost prebivalstva o problemih degradiranih območij in možnosti ekološke obnove, premajhna**.

Varovanje vode je v družbi dojet kot pereč okoljski problem, vendar so razlogi za slabo prakso med javnostmi spregledani. Opraviti imamo torej z dokaj značilnim **samoslepilnim obrazcem javno-mnenjskega dojemanja neprijetnih dejstev**, t.j. nagnjenje k premoščanju ali celo prikrievanju vzročno posledičnih razmerij in iskanje zunanjih od nas neodvisnih vzrokov konkretnih problemov (klimatske spremembe). Pozicija nemočne žrtve, v katero se javnosti postavljajo, se

časovno ujema z erozijo zaupanja v strokovne institucije in sisteme, ki so še donedavnega zagotavljali ontološko varnost, t.j. občutek zanesljivosti delovanja sodobnih družb na ravni vsakdanjega življenja. Nizka kredibilnosti pa znižuje operativno sposobnost prav tistih institucij, ki naj bi ponudile konkretne, praktične ukrepe za blažitev in prilagajanje naraščajoči »krizi vode«.

V imenu izvajalcev javne gospodarske službe urejanja vodotokov izpostavljamo naslednje probleme:

1 Neujemanje obdobj v letu, ko soglasodajalci dovolijo izvajanje vzdrževalnih del na vodah: Po Zakonu o lovu se dela lahko izvajajo med avgustom in februarjem. Soglasodajalci iz področja ribiškega gospodarjenja večinoma dovoljujejo posege v vodotoke v obdobju od začetka julija do konca novembra. Soglasodajalci iz področja naravovarstva dovoljujejo posege v času med 15. oktobrom in 15. marcem. Dela so teoretično možna le med 15. oktobrom in 30. novembrom (6 tednov v letu).

2 Neusklajenost med koncesijami, ki jih podeljuje MOP in MKGP na vodotokih, saj ni jasno v kolikšni meri, ob kakšnih primerih in kako se izvajalcem ribiškega gospodarjenja plačuje odškodnine ob izvajanju vzdrževalnih del na vodotokih.

3 Neusklajena naravovarstna in vodna soglasja za dela na vodah. Naravovarstveni pogoji velikokrat vsebujejo tudi strokovne rešitve, s katerimi se ne zagotavlja stabilnosti brežin in ustreznih nivelet dna. Namreč, nestabilnost brežin, ki je zaradi varstva narave sicer zaželjena, pomeni povečanje tveganje odvzema lastniških in upravljaljskih pravic na priobalnih zemljiščih. Vodna soglasja vedno ščitijo dosežene lastniško pravne odnose.

4 Nejasne in nedorečene odgovornosti in pristojnosti izvajalcev javne gospodarske službe urejanja vodotokov tako pri opravljanju redne dejavnosti kot pri izvajanju ukrepov ob povečani ogroženosti zaradi poplav, plazov in zdrsov zemljin zaradi vode. Tako ni rešen problem izdajanja pooblastil rečnim nadzornikom.

SKLEP:

Društvo vodarjev Slovenije izraža veliko zaskrbljenost in nezadovoljstvo pri oblikovanju in izvajanju politike upravljanja in gospodarjenja z vodami. Sprašujemo se ali so politiki, strokovnjaki različnih strok in javnosti pripravljeni vstopiti v širok komunikacijski proces in skozi njega oblikovati skupno interdisciplinarno osnovo za oblikovanje politike do voda v Sloveniji, ki seveda zahteva tudi razmislek in potem spremembo obstoječega komunikacijskega in odločevalskega sistema. Potrebujemo interdisciplinarni strokovni pogled na porečja v Sloveniji in interdisciplinarno komunikacijo, ki presega parcialni pogled posamezne stroke in omogoča skupno strokovno osnovo za oblikovanje sektorskih politik (policy).

Zato pozivamo:

1. Da je ravnanje z vodo in upravljanje na nivoju porečij in podporečij sistematično in dolgoročno naravnano. Prizadevati si moramo, da porečja postanejo prostorska načrtovalska kategorija.
2. Da se izdela strategija upravljanja z vodami.
3. Da prilagodimo organiziranost vodarskega sektorja potrebam učinkovitega medsektorskega povezovanja. Upoštevati je treba izkušnje, tradicijo, obstoječe znanje in obstoječi socialni kapital, kar pomeni tudi zaupanje v lastno delo.
4. Da krepimo vodarsko stroko in usposobljenost vseh strok za komunikacijo z javnostjo. Vzpostavljati in vzpodbujati je treba komunikacijske procese.
5. Da se vzpodbuja soodgovornost javnosti pri ravnanju z vodo.

Predsednica DVS
Dr. Lidija Globevnik